

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 12.

V Ljubljani 1. decembra 1881.

Leto XI.

Bučélica, zvesta božja deklica.

Bučélica vzletéla,
Tjá v širo plan letí:
Ves božji dan hitéla
Nanášati strdí.

„Čimú takó marljivo
Nabíraš sládko strd?
To zate je kvarljivo,
Prineslo ti bo smrt.

Glej! človek presebíčni
Satóvjé bo razdjál,
Razdrí ti dom bo líčni
In sladko strd pobrál.

O kaj si mu stóрила,
Bučélica ljubá,
Da roka nja nemíla
Takó s teboj ravná?“ —

Bučélica v solzicah
Vprek pólja se spustí;
Planjava, dól v cvetícáh
Takój jo zveselí.

„Naj bode kakor rádo,
Nanašat morám strd,
Vsaj staro kakor mládo
Zadéti mora smrt!“

Brašlovce v dan 5. novembra 1881.

J. Bohinec.

Druga mati.

Bilo je leta 187* pet dní pred božičem. Huda zima je bila. Debel sneg je pokrival dol in goró.

Solnce se je nagnilo za visoke goré, na zemljo pa se je legel tihi mrak.

V predmestji necega velikega mesta na Slovenskem stoji zidana hiša na dve nadstropji. Le glej, kakó je v teh sobah tù zgoraj razsvitljeno in kakó se razlegajo lepo ubrani glasovi klavirja po njih. A tukaj spodaj, v tej tesnej, na pólu razsvitljenej sobici, katere je pol v zemlji, — tù je takó tožno, takó žalostno! Siromaštvo in bédà je v njej domá. V borney posteljici, iz katere štrli tu in tam slama, leži mati, in pri njenej glavi stoji deklica kacih devet let stara — njen otrok Milka.

Nekaj časa je bilo tiho v tej sobi, a zdajci se oglási Milka: „Mati! takó dolgo ste užé bolni! Kdaj vam bo vender ljubi Bog zopet povrnil ljubo zdravje?“

Globoka britkost se prikaže na materinem lici, ko reče: „Skoraj, skoraj, dete. Le umíri se; ne bode več dolgo, da zopet vstanem — — — Milka! daj mi svoje ročico in poslušaj me. — — Midve sve siroti. Ali veš, kaj je to, sirota? — — Mlada si še ter nežna kakor lilija in vender moraš užé trpeti!“ — —

„Mamka, mamka! Kaj mi denes takó žalostno govorite? Nikdar vas še nisem takó čula. Povejte mi rajše zopet kako povest,“ pravi Milka.

Britko se jej mati nasméhne ter nadaljuje: „Sirota! Drazega očeta se ne spominjaš, takó rano ti je umrl. In Milka — — — kaj bi ti rekla, ko bi ljubi Bog tudi mene k sebi poklical?“

„Oj ljuba mati! kaj bi jaz brez vas, in nikogar ní, ki bi me imel rad!“ ihtí se Milka.

„Pač, pač, Milka! Usmiljeni Bog v nebesih bode vedno zate skrbel in ti bo poslal drugo mater.“

„Drugo mater,“ ponavlja počasi Milka. „Saj ste le vi jedina moja mati.“

Mati pa jej pravi: „Jaz imam sestro, ki je tebi teta. Pred več nego li deset leti, ko sem še jaz bila v svojem rodnem kraju, omožila se je bila moja sestra in je šla z možem na Gorenje Avstrijsko v mesto Štajer. Tudi jaz in tvoj rajni oče sva kmalu po tem zapustila svojo domačijo, preselivša se v to mesto. In od tega časa nisem ničesar več čula o tvojej teti. Pisala sem jej sicer, pa je šla menda tudi v kak drug kraj, ker je pismo ni našlo, drugače bi mi bila gotovo odgovorila. O kakó je usmiljenega srcá! — — — Milka! dozdeva se mi, da teta na naju misli; dozdeva se mi, da naju išče. Glej Milka! potem bi bila teta tvoja druga mati; imej jo rada!“ — —

„Pa saj mi vi nesmete umreti, ljuba mati!“ ihtela je deklica, tiščajoč se k obledelemu licu dobre matere.

Čez kratko reče mati z oslabelim glasom: „Idi Milka hitro po gospoda gori!“

Milka je hitela po stolbah k gospodu, a ta ní hotel takój iti; še le, ko ga je Milka s solzami v očéh prosila, šel je trdosrčnež, saj on nikoli ni mogel trpeti teh dveh sirot, ki mu užé dva meseca niste mogli plačati stanovnine.

Prišedša v sobo najdeta ženo — mrtvo. Vedela je namreč, da se jej bliža zadnja ura, in zató je odposlala Milko.

Kakó je jokala uboga Milka! Komaj je verovala, da nima več dobre matere. — —

Druzega dnè proti večeru so prišli štirje neznani možjé ter so Milkino mater odnesli. Vprašala jih je, kam nesó njeno zlato mater, a ničesar jej niso odgovorili. Z njimi je hotela, a jej niso pustili. Ostala je sama, čisto sama to noč, in — bila je sama na celej zemlji.

* * *

Najubóžnejši otrok na zemlji je ta, kateri nima človeka, ki bi pazil nanj z ljubeznjivim očesom. In taka sirota je bila zdaj Milka. Blage, priateljске duše ni imela, pa tudi domovja več ne, nego pri dobrotnih ljudéh je dobila stanovanje in hrano. —

Zlato solnce je denes zatonoilo petič, odkar so Milki mati umrli. — Ljubeznjivi otrok! saj veš, kaj je denes. Sveta noč! Kateremu otroku se ne bi razsvetlilo lice, ko čuje: Denes je sveta noč! — —

Mesto je, kakor vsako noč, razsvitljeno; vender na ulicah ní videti ljudi. Kdo bi tudi zapustil svojo gorko sobo? Čuj, kakó zunaj ledena burja tuli po ulicah, da šipe na oknih šklepetajo! Ubog človek, kateri mora v tem času biti zunaj!

Pa čuj korake! Tam, iz óne ulice nekdo prihaja; majhene postave je, kakor otrok. Prišel je k svetilnici, hitro mu poglej v lice! — Jeli mogoče? — Milka? — Res, Milka je ta otrok! — Ubogo dete! Kakó jej je bled obráz; suhi svoji ročici tiščí v raztrgano obleko, saj ni bilo zlate matere, katera bi jej jo sešila. Hu! trepetá jej glas in ude jej stresa oster mraz.

Denes ní mogla ostati pri neznanih ljudéh. Ko se je jelo mračiti, hitela je iz sobe pod milo nebó. In hitela je nevedoč kam, iz jedne ulice v drugo. Zdajci ugleda cerkev.

Na vrata poskuša in cdpró se. Vstopila je v cerkev. Pri stranskem oltarji je bilo več mož in ženâ, ki so delali. A Milka hitela je tjâ k prednjemu oltarju, kjer gorí večna luč. Pokleknila je ter molila. In molila je zmirom gorkeje ne opazivši, da je jela glasno moliti. V mislih je videla svojo ljubo mater, ki jej je pravila, da bo skoraj dobila drugo mater. Bila je takó vtopljená v gorko molitev, da ní občutila mraza, ki jej je pretresal nežno teló, ter ni opazila gospé, ki je tiho vstopila v cerkev. Bližala se je Milki ter je nekaj korakov od nje postala.

A Milka je molila: „Zlata mati! pogledjte me siroto! Zdaj vem, kaj je to, sirota! Mraz me skelí in lačna sem! Mati pošljite mi teto, od katere ste mi pripovedovali; pošljite mi jo, da mi bo druga mati! Kakor vas jo hočem ljubiti!“

Nehala je. Za seboj pa začuje ihtenje in nekdo jo ljubeznjivo zakliče: „Milka! Ali si ti res Milka Petrič? Povej!“

„Da, gospá! Jaz sem Milka Petrič!“ Gospá jo je srčno objela ter jej rekla: „Ti si! ti si hčí moje ljube sestre, saj imaš vso njeno podobo. Glej! jaz sem tvoja teta; a od tega trenutka bodem tvoja — druga mati. — Predvčeraj sem prišla v to mesto. Kakó sem iskala tvojo mater. Vse sem zvedela, a tebe ní bilo nikjer. Kaj sem trpela zavoljo tebe!“ — In zopet je pritisnila ubogo deklico na svoje prsi.

A Milki je bilo takó dobro pri srci. Gledala je svojo teto, ki je bila čisto podobna njenej materi; a rada jo je užé zdaj takó imela, da bi za njo ravno takó jokala, kakor za svojo mater, če bi jo zgubila.

„Zdaj pa hitive, saj vidim, da mrazú in lakote drhtiš!“ rekla je teta in je prišla Milko za suho ročice ter jo peljala iz cerkve v veliko lepo poslopje. Šli ste po stolbah ter ste prišli v krasno sobo. A tù nek otročji glas zakliče:

„Mama! mama! kje ste bili takó dolgo?“ in pritekla je deklica kacih osem let stara. „Glej, sestrico, Milko sem ti privédlá, Roža!“ rekla je mati. Potem je pa še prišel Rožin oče, kateremu je teta vse povedala.

Milka je morala hitro svojo raztrgano obleko sleči ter je dobila takó j lepó, novo obleko.

Deklici sta se kmalu sprijaznili ter se to noč skupaj veselili pri krasnih jaslicah, ki so v kotu užé narejene stale. In Milka je imela res drugo mater — dobro teto. —

Devoján.

Déd in vnuk.

V vási Bregih se je večkrat slišalo imé starega Bukovca. Kadar koli so ljudjé pripovedovali kaj iz starih časov, slišalo se je večkrat: „To in to se je zgodilo, ko je še stari Bukovec na brežkih poljanah krave pasel, ko je stari Bukovec še v samej srajčki po Bregih skakal, ko je stari Bukovec še v zibéli ležal“ itd. itd. Novejši zárod brežkih vaščanov je tedaj starega Bukovca samo po imenu poznal, a bilo je pa še tudi nekoliko zeló zeló starih Brežanov in starih babic, ki so trdili, da Bukovec ni nikakeršna izmišljena osoba, da so ga v svojej prvej mladosti poznali, da so nekateri ž njim v šolo hodili, a stara Meglenka, ki je v vsej okolici slovéla za najstarejšo ženo, pripovedovala je večkrat, kako jo je nekdaj Bukovec na Miklavžev večer kot parkelj po vsej vási preganjal, v hišo jo pripodil in jo z groznimi verigami v rokah prisilil, da je tri „očenaše“ in tri „češčena si Marije“ klečeč pri peči izmolila, da-si ni bila več otrok, ki bi se tacih stvari bala.

O Bukovci se je tedaj marsikaj pripovedovalo. Tako n. pr. so znali stari ljudjé pripovedovati, da je bil Bukovec v svojih otročjih letih prvi in najboljši pevec na koru domače farne cerkve, da je celó na goslih znal izvrstno gosti, a neverjetno je bilo res samo to, da je mladi Bukovec neke noči iz Bregov kakor kavra izginil, in da so vsa popraševanja njegovih starišev po njem bila zamán. Kam, kod in kakó je izginil, o tem nobena živa duša ni znala ničesar povedati. Nekateri so pripovedovali, da so ga ukradli cigani, drugi zopet, da je deček padel v vodo in je utonil, tretji so pripovedovali, da je šel po svetu in pozneje k vojakom, kjer je gotovo postal general itd. Zna se, da so vaški otroci vselej radi poslušali take pripovedi o Bukovci, in da so celó večkrat svoje stariše prosili, naj bi jim kaj povedali o starem Bukovci.

* * *

Necega dné, bilo je po leti, počí po vsej vási glas, da je nekdanji Bukovec prišel v Bregé. V tem hipu se je zbrala malo ne vsa vas pred Čvrčkovo hišo, kjer se je obustavil Bukovec, da vidi staréka, o katerem se je toliko pripovedovalo. In res se na hišnih vratih pokaže zbranej množici stari Bukovec. Bil je res star, prav čestitljive in resnobne postave. S kratkimi besedami pozdravi zbrano ljudstvo, ter mu pové, da je prepotoval vso Jugoslavijo, da je bil na Hrvatskem, Srbskem, v Bosni, Hercegovini in v Črnej gori, da je mnogo lepih pesni slišal in se jih tudi naučil péti, ter da želí

in se nádeja, da bo zdaj v starih svojih dnéh večkrat svoje rojake s petjem kratkočasil. Kakor otrok je res sam iz Bregov odšel po širokem svetu, ter je bil nekaj let tudi vodja slepcev, od katerih se je mnogo lepih národnih pesni naučil. Mnogo mnogo je po svetu izkusil, ali zdaj želi ostati v domačej vási, ter se nikoli več podati po svetu. Kjer mu stariši in sórodniki ležé, ondu — nastavi s solznimi očmi — ondu želi tudi on pokopan biti.

Odslej je stari Bukovec vso vas prav pogostoma razveseljeval s svojimi pesnimi in kmalu je bil v vsacej hiši znan in priljubljen, kakor da bi bil užé od nekaj tukaj. Celó k zabavam in gostijam so vabili staréka; povsod je pel rodoljubne pesni, še celó v farovž in k gospodi v bližnjo faro je bil večkrat povabljen.

Staremu Bukovcu se je v njegove stare dni prav dobro godilo. Živel je kakor cvetice na polji in ptice pod nebom, ki ne sejejo niti ne žanjejo, a vender dobivajo vsega, česar jim je treba.

Necega dne popóludne, ko so se otroci ravno iz šole domóv vračali, sedel je stari Bukovec na klopi pred Vrabčevo hišo. Nekoliko otrok stopi k njemu, ter ga prosi, naj bi jim „jedno lepo“ zapél. Bukovec se sploh ni dal od nikogar dolgo prositi, a z otroci je bil pa še posebno prijazen. Hitro vzame gosli in reče otrokom: „Nu za vas pa užé dljé časa jedno prav lepo hranim in sicer o „dédu in njegovem vnuku, kako sta po svetu potovala,“ katero sem se na Hrvatskem naučil, da vam jo zapojem. In začel je peti takó-le:

Glej, vzpomládi krasnej zjutraj ráno
V zóri zlatej pred solnčnim izhodom,
K jasnej strani, tjá kder solnce vzhája,
Šetat deček siv'ga slepca vódi:
Šetat vnuk še mali déda vódi.

„Vódi, vódi drago déte, vódi
Déda svoj'ga tjá na hribček óni,
Z bele cerkve, kder se zvonček čuje. —
Ali čuješ kako zvonček bije,
Po dolini glas se nja razléga,
Da k molitvi duše nam povzdigne?
Znam, da zvezde so se vžé poskrile,
Je li sinček, al' še vidiš ktero? —
To učila mati me je rajnka:
Kadar zvonček zjutraj se oglási,
Vsakej zvezdi sjaj se njen ugási,
In če rad bi gledal sjajnost néba,
Sjajnost jutra, hitro vstani k delu —
Predno zvonček zjutraj se oglási!“

„Nij več zvezde, dédek, nij nobene;
Kje da bodo, ko na vzhódu hribi
V solnčnem sjaji vžé se blesketajo?
Danes, dédek, zlo sva zakesnila;
Tak počasna nisva nikdar bila:
Po navadi bila sva na hribu,
Ko je solnce žar svoj pomolilo;
Danes pa bo naju prehitelo —
Oj, da vidiš, káko se podviza!“

„Le počasi, Slavko, ljubi dragi,
Le počasi, slab sem čudovito,

Slab ko starec dvakrat bi osível,
 Nogi trudni, kakor niso bile;
 Oči slepe še po večjej tmíni
 Kakor nekđaj tavajo nesrečne;
 Sinko dragi, čudno, čudovito
 Ded tvoj stari danes se počúti,
 Vidim, vidim, da sem vžé na konci;
 Vidim zibel novemu porodu,
 Vidim viti me v plenice nove,
 V grob zdaj kliče zemlja déte svoje!"

Na obzorji solnce se prikaže,
 Žarom svojim vse obsije kraje,
 Vsakej stvarci ljubeznjivo daje
 Vidno sliko, vidni óbraz béli;
 Zdaj se vstavi kakor bi se zamaknilo
 V drago srebro, bisere in zlato,
 Ko ugleda snéžno staro glavo,
 Ko ugleda lep vzpomládni cvétek:
 Starčka láse sive in razsute,
 Dečka láse gladke, lepo órne.
 Po brdinah solnčice ju spremlja
 Spremlja kakor sine dobra mati,
 Spremlja soluce véрно svoje ljube.
 Da bi videl kako véрно stopa
 Déd za vnukom, dobrim dečkom svojim:
 Rádost ti srcé bi osvojila,
 Sólza ti okó bi orosila,
 Kakor pôtok, — ko valove širi
 U jezéru 'z kterega izvira,
 Kakor burja, ta nevihta silna
 Péne nosi vzbúrkane 'z jezéra,
 Ktere nikdar bi ne našle iztéka:
 Tako tukaj slabi starček hodi,
 Ker ga mlada zvesto roka vódi.
 V levej sinkovo imá ročico,
 V desnej ljube péсни zaročnico,
 Zaročnico, gósli jávorove,
 Čisto nove gosli jávorove.
 Ko dospéta tjã na hribec óni
 Vnuku starček to-le beseduje:

„K starej óndu me klopí pripélji
 Pa se sinko bliže k meni vsédi.
 Táko, táko, k meni se primákni,
 Le še bliže, da srcé mi vzgréješ,
 Da prelijem vroče srce v tvoje,
 Predno smrtni mraz da me olédi.
 Kakor solnce óndu vzhajajoče
 Nov dan vstvarja, novo dóbo nosi,
 Čas takó ti, ki je zdaj pred tabo,
 Nov obraz in novo dóbo nosi.
 Res je, da bo rastel kakor raste
 Listje v górah, cvetke po livadah;
 Zemlja bo rodila po navádi
 Dosti žita, sadja, kruha, vina:
 Al bo hrana z drugo silo došla
 V mózeg ljudski, v krvne žile ljudske,

Prišle bodo, kakor vsako vzpómlad,
 Lastavice naše v broji silnem,
 Da si v strehah iščejo sirote
 Starih gnezd vzpomládnej dóbi novej.
 A ne bodo, kakor v prejšnjih časih,
 Našle vrabcev v gnezdih gospodarje.
 Kakor zdaj je, táko bo v prihodnje;
 Le nasledki bodo ljudstvu novi.
 Nà ti torej gosli čisto nove,
 Čisto nove gosli jávorove,
 Moje stare nįso več za tebe,
 Ker iz starih stari duh le veje.
 Vzemi, sinko, vzemi gosli nove,
 Pojdi ž njimi, kam te želja vódi,
 Kod in kamor ž njimi prepotuješ
 Zemlji svojej konca ne dobódeš:
 Od severa tjà do dalnjeg' juga,
 Od izhoda vse tjà do zahóda!
 Vzemi, sinko, ove gosli nove,
 Gódi na nje pesni čisto nove,
 Pesni nove, v srci ti globoke
 A po mislih do nebés visoke . . .
 Kadar vidiš v tugi prijatélja,
 Daj, zagódi pesen mu vesélo,
 Z bistrim glasom mu srcé prešini,
 Z roko svojo sólze mu otéri,
 Ter pokaži, da si véren njemu,
 Véren v pésmi, véren z dušo svojo! . . .
 Ali kadar poješ domovini,
 Materi predobrej ali sinu:
 Vstani, sinko, glávo si odkrivši,
 Vzdigni oči tjà k nebesom jasnim,
 Pa poglédi góri v visočino
 Kder ljubezen pravo čisto najdeš,
 Ondu najdeš svojej pésmi mísel,
 Zlato pésen zlatih si spominov.
 Ali ko bi hotel kateri zlóbnik
 Tvojo pesen, rekši: „Pévaj meni,
 Širi glas moj po širocem svetu:
 Da poštén sem, dober, — sícer
 Vkujem te takój v železne kóvi!“ —
 A ti, predno zlóbnik tebe zveže,
 Gosli vrzi ob zemljico črno,
 Da se v prah in kosce razpršijo.
 Reci njemu: „Znaj, gospod ti silni,
 Da nad gósi tvoja sila gíne:
 Ne umeje pésen zapovádi,
 Svobodna je — óna glas svoj slédi!“
 Táko, sinek, ove gosli nosi
 Táko pevaj na njih pésmi nove;
 In ko skleneš svojo službo tukaj,
 Ko tud' tebi zadnja ura pride,
 Gosli zopet mi nazaj prinési,
 Pa jih stavi na grob moj ledéni,
 Da reké mi, si li vse izpólnil
 Kar sem tebi, sinko, zdaj naróčil.“ —

Ko je starec vse to izgovóril,
 Nágne glavo in — dušico izdahne.
 Vnuk pa vzel je gosli jávorove,
 Poje živo na njih pésni nove,
 Hodi ž njimi, kam ga želja vódi;
 Al na konec Slaviji ne pride:
 Od severa tjà do dalnjeg' juga,
 Od izhoda vse tjà do zahóda. *)

* * *

Da ste videli, kakó pazno so vaški otroci starega Bukovca poslušali, in kako so ganjeni bili! Trpinova Nežica in Zajčev Martinek sta bila tako ganjena, da sta starčku svoje srebrne dvajsetice ponudila, a mali Ivanko, domačega kovača Štrbenca sin, je staremu Bukovcu kar naravnost v lice povedal, da mu je pripravljen dati svojo leseno sabljo in pa celo šolsko torbo, ako le hoče. A prijazni stari Bukovec je od Ivanka s klobukom v roci kar sto goldinarjev za to lepo pesen zahteval, in

ko je videl da Ivanko sto goldinarjev nima, ni hotel vzeti njegove lesene sablje, niti torbe, pa tudi ponujanih mu dvajsetic ne, nego drugzega dné je Trpinovej Nežici vso pesen narekoval, katera se jo je prav dobro naučila in jo pri skušnji koncem šolskega leta pred vso zbrano gospódo izvrstno deklamovala.

Starega Bukovca ni več med živimi, a pesen o „dédu in vnuku“ potuje zdaj tudi po slovenskih pokrajinah. Tudi Štrbenčev Ivanko jo zna dobro deklamovati ter ga vselej solzé veselja in solzé rodoljubja oblijó, kadarkoli pravi:

„Hodi ž njimi, kam ga želja vódi,
 Al na konec Slaviji ne pride!“

Ljud. Tomšič.

*) To lepo pesen hrvatskega péspika Preradoviča priporočamo slovenskej mladini za deklamacije.

Stepančkova glava in lonec s strdjó.

ovest o oblizljivej Marjetici je, ménim, marsikomu znana. Čujte pa, kaj se je pripetilo sladkosnédnemu Stepančku!

Stepanček je sam domá. Od kóta do kóta stika, da bi kje kaj sladkega dobil za svoje grlo. Pride do vrat od jedilne shrambe, ki slučajno niso bila zaklenjena. Stopívši v shrambo, preiskuje ondu stoječe lonce in kozíce. Iz visocega, pa ozkega lonca mu zadiši strd. Urno prime lonec z roko ter ga obrne proti oknu, da vidi, koliko je strdí v njem. Pa le tu in tam je še malo tičí; mati so jo malo ne vso pobrali za velikonočne potice. Pa strd gre Stepančku posebno v slast; zato jame s prstom drzati po lonci in s prsta oblizavati oprijemšo se strd. Ker pa s prstom ne more vse strdí pobrati, začné z jezikom lizati po lonci. Najpoprej seza po robu; oblizavši do čistega rob, gre globokeje v lonec, slednjič pride celó do dna. Zraven drží vedno lonec z rokama, kakor mu najbolj ugaja.

Polizavši, kar je bilo, hoče sneti lonec, ki se mu je ponataknil na glavo. Nekaj časa še grè, da-si ne rado; ko pa pride lončev rob pod nos, ustavi se, in ne grè dalje. Deček poskuša drugič, poskuša tretjič. Vse zamán. Prestrašen otresa z glavó, kakor mlad psiček, če mu klobuk navežeš na oči; zdaj mirno stoji ter ihtí.

Mati pridejo s polja domóv ter zakličejo: „Stepanček kje si? Pojdi mi pomagat jerbas deti z glave.“ Na ta klic Stepanček v shrambi pod loncem zastóka, Mati denejo sami jerbas z glave, ko le ni Stepančka. Potem poprašajo: „Kje tičíš, Stepanček?“ Ko nato deček z ihtečim glasom pové, da je v shrambi, gredó mati tjà pogledat, kaj počné. Ali kako se začudijo, ugleдавši dečkovo glavo pokrito z loncem! Ne morejo kaj, da se ne bi zasmeli. H krati poprašajo, kakó si je nataknil lonec. Dečku ne kaže legati, torej pové vse po pravici. Mati se ga usmiliijo ter skušajo snéti lonec. Pa ko ga hočejo potegniti črez nos, deček silno zavpije. Lonec mu je namreč dobro stisnil nos in to ga je zabolélo. Zato opusté poskušanje ter peljejo Stepančka v hišo na zapeček, rekoč: „Tu sédi mirno, dokler ne pride domóv modri Pavle; on ti utegne potegniti lonec raz glavo. Ubiti ga je škoda.“

Pa Stepančku v nesrečo in sramoto pridejo takrat učitelj v hišo. Gredó nekoklikrat po hiši gori in doli, govoréž z materjo. Zavivši se okolo pečí, zapazijo Stepančka s tistim loncem na glavi. Takój ne ugamejo, kaj je. Lonec je segel dečku do ramena, a noge je skrčil pódse in vrhu tega je bilo užé temno za pečjó. Zato poprašajo mater, kaj je tu za pečjó. „Naš Stepanček je pod lonec zlezal,“ dejó mati ter povedó, kaj in kakó. Učitelj plesknejo v roki ter se smejejo na ves glas. Kar po kolenih se bijó od samega smehú. Dečka je zeló sram pod loncem in debele solzé mu kapljejo izpod lončenega pokrivala doli na prsi.

Na večer jame prihajati družina in slednjič prikléca Pavle. Takój mu mati ne morejo dovolj razložiti stvari, kajti bil je póstarni Pavle tisti dan malo gluhi. Zapazivši Stepančka jame snémati lonec. Suka na desno, suka na levo, potem čvrsto potegne. Stepanček zavpije: aj! in — lonec je snét, ne da bi ga bilo treba ubiti Stepančku na glavi.

Polhen sramote pogleda Stepanček po hiši. Družina sedí za mizo pri večerji, krohotaje se. Rad bi bil žalosten, rad jezen, ko se mu vsi smejejo. Pa kaj si če? Sam se mora zasmejčkati, ko se vse smeje po hiši, od pastirja do gospodarja.

Ta dogodba je šla družega dné od hiše do hiše, z domače vasi v sosednjo in še dalje naprej. Tudi mi smo jo čuli in zapisali in z „Vrtcem“ pojde po vseh slovenskih krajih.

Jos. Gradččan.

Idrija.

(Zgodovinska črtica.)

Oliko je Idrija stara? Kdo in kdaj se je postavil temu važnemu rudarskemu mestu temelj? Ali še le v začetku novega veka, ko se je bila plemenita ruda, živo srebro, našlo? Ali ni bil ta kraj užé poprej obljuden, morda užé v starem ali vsaj v srednjem veku? Ali niso v okolici ali v mestu samem bivali morda kaki grofi? Na to moremo odločno odgovoriti: ne; kajti v idrijskeji okolici ne najdeš niti novih, niti starih graščin, niti razvalin ali podrtin. Vse to kaže, da je idrijska dolina, idrijska okolica še v srednjem veku le majheno število posameznih kmetov v sredi velikih gozdov imela — ali pa, da je morebiti človeška roka v nekatere temne gozde teh krajev še le v novem veku s sekiro v roci in puško na rami si pot naredila.

Kaj pa Rimljani? Ali se znabiti niso užé Rimljani bili v tem kotlu naselili, saj je bila njih navađa, da so se v vsakej deželi, katero so si pribojevali, tudi naselili. Valjda ne, kajti rimskih starin, rimskega denarja se v Idriji ni še nikoli nič našlo. Zató je tudi le plitva trditev ónih zgodovinarjev, kateri trdó, da bi bila Idrija rimska štacija „ad Silanos“; kajti ni se našlo nikakešnih ostankov, kateri bi to mnenje podpirali. Tudi so kraji okoli Idrije prehriboviti, da bi bili Rimljanom za napravo ceste ugajali. Napeljani ste bili iz Ogleja sicer dve rimski cesti v severne dežele, Norikum in Pannonijo, toda o jednej je dokazano, da je peljala od Ajdovščine preko Hrušice na Logatec in Vrhniko, o drugej pa je po spričevanji strokovnjakov verjétnejše, da je vodila čez Predél na Koroško, in ne čez Idrijo in Kranj. V idrijskeji okolici, rekši v gorah vojskarskih in tribuških, kjer izvira Idrijca, se res nahajajo ostanki nasipov (šanc), katere so Rimljani postavljali, da bi bili vhod drugim narodom v Italijo ubranili, ali taciñ nasipov najdemo tudi drugod, n. pr. na Novej Oslici med Cerknem in Poljanah, nad Vrhniko in Logatcem, na Hrušici, na Krasu i. dr.

Idrijski okraj je spadal v srednjem veku pod oglejske patrijarhe, kasneje pa pod goriške grofe.*) Vsaj je ta okraj bil še do 1783. l. pod tominskim okrajnem glavarstvom.

Živo srebro se je v Idriji 1490. l. našlo.

*) Grof Henrik je idrijsko okolico podaril 1090. l. opatiji Rosach (Rosazzo) na Furlanskem. V Idriji je bil menda pod goriškimi grofi sedež oskrbnika, pripoveduje Czörnig v svojej zgodovini o goriškeji grofiji.

Rudokop se je povzdignil posebno pod vladjo cesarja Maksa I. in Ferdinanda I. V dan 22. junija, na dan sv. Ahacija, 1508 l. se je našla največja živosrebrna žila. V bodočem letu so se bili Benečani rudnika polastili, a so bili kmalu od cesarskih pregnani. Viljem Neumann je bil prvi rudarski sodec. Cesar Maks je na svoj račun precejšnji rudokop prevzel, a jeden del je prepustil družbi, obstoječej iz imenitnih plemenitašev. Kmalu so se naselili v rudniku Nemci s Koroškega in Salcburškega, in začeli so rudnik imenovati nemško Idrijo, da se je na ta način razločevala od slovenske spodnje Idrije. Cesar Ferdinand je posebno skrbel za rudarsko mesto. V dan 27. julija 1526. l. je prepovedal prevaževati preko Kranjskega tuje živo srebro. Ferdinand je bil tudi (8. marca 1553. l.) ustanovil v Idriji bolnico za onemogle rudarje.

Do leta 1580. so pridobivali živo srebro poleg deželnega kneza tudi drugi rudarski podvzetniki. V tem letu pa si je nadvojvoda Karl ves rudnik prisvojil in izdal potem za Idrijo posebna rudarska pravila. Živo srebro so kupovali tržani v Avgsburgu in Benečani.

Nova luteranska vera se je bila tudi v Idrijo zasejala, kakor v vse večje kraje po Kranjskem. Tukaj je pridigoval novo vero, 1595. l. neki Boštijan Prassnik (Prašnik). Okoli njega so se zbirali bajè tudi vipavski (t. j. iz vipavskega okraja) protestantje. Takrat so pa luterane z vso ostrojtjo odpravljali in preganjali. Nadvojvoda Karl je ukazal svojemu oskrbniku v Idriji, naj prežene pridigarja, a grofu Lanthieri-ju v Vipavi je naročil, naj ljudstvu zabranjuje v Idrijo. Leta 1634. je bila kuga v Idriji. Šolo so bili v Idriji užé v dóbi protestantov ustanovili in se je potem vzdržavala še dalje, dokler ni bila v dóbi velike cesarice Marije Terezije glavna šola (normalka) ustanovljena. Ko so bili Francozi prvič na Kranjsko pridrli, vzel je bil francoski general Bernadotte v dan 23. marca 1797. l. Idrijo, kjer je nekaj vojakov do meseca maja ostalo. Vzeli so bili Francozi veliko živega srebra in cinobra s seboj.

lv. Lapajne.

Pozna jesén.

Ovenéla žena

Dolí v polji hodi,
Kamor li se gáne,
Mrtvo je povsodi!

Tice in cvetíce

Todi je spodila —
Sivo stresla glávo,
S sláno vse pokrila.

In za njo šumeče

Listje tlà pokriva, —
Rado vse se umika
Kod gre starka siva.

Vrana sama zase

Ne bojí se starke,
Lákot pase svojo,
Pázne pika järke.

Drzno se baháči! —

A ko ugleda mene
Na samotnej cesti,
V vzlét se koj zažéne.

In po tožnem zračji

Se nad polje dávi,
In: „ba-háč! ba-háč!“ se
Sred praznôte jávi.

J. Zapárski.

Svoboda.

(Basen.)

Sinica je mála
 Ujeta bivála
 Nekoliko dnij,
 Skakála in péla,
 Vesélo živéla
 Brez muk in skrbij.

Zdaj tovarišico,
 Pojôco sinico
 Ugléda zunáj.
 Želi izletéti,
 In prosta živéti,
 Vrnúti se v gáj.

„Uj, klétka odprta
 In ôkna so strta;
 Bežimo od tód!“
 Perúti razpéla
 Ter našla veséla
 Iz ječe je pót.

Sinica je mála
 Na jasnem bivála
 Nekoliko dnij,
 Skakála in péla,
 A dôvolj trpéla
 Strahú in skrbij.

Pa vender si v kléti
 Nij tujih iméti
 Želéla dobrót,
 Ker Bog je v svobôdi
 Vesôljnej prirôdi
 Jedini gospód.

— *

Andrej Hofer,

vrl domoljub in katoličan.

IX. Andrej Hofer v skrivališči.

Po Tirolskem se je raznesel glas, da je tudi Andrej Hofer srečno dospel na Dunaj, kjer živi s svojo družino prav srečno in zadovoljno. A žalibog, da temu ni bilo takó!

Umaknil se je bil s svojo družino le v gore, kjer ga je nek kmet gostoljubno sprejel. Ko tu ni bil več dosti varen, poslal je svojo ženo in petero otrok na Snežnike, a sam s svojim tajnikom je šel v dan 2. decembra na najvišje Alpe. Tu si je priredil nek skedenj za bivališče. Le njegov svak in še nekaj družih zvestih prijateljev je znalo za njegovo bivališče. Ti so ga obiskovali in preskrbovali s potrebnim živežem.

O lepih jasnih dnevih so večkrat splezali na najvišji vrhunec, od koder je bil krasen razgled po vsej dolini. Pod seboj — v dolini — so videli korakati francoske straže gori in dolí.

Da bi Francoze še bolj premotil, pisal je svojim prijateljem liste, v katerih jim je na dolgo in široko razlagal, da s svojo družino užé davno srečno in zadovoljno živí na Dunaji. Take izmišljene novice so njegovi prijatelji razširjali po dolini. Skrbni prijatelji so kmalu spoznali, da se njegovo bivališče ne bode moglo dolgo Francozom prikrivati ter jih s takimi listi slepiti, ker je bilo njegovo bivališče užé znano mnogim po dolini. Zategadel so mu prigovarjali, naj zbeží na Avstrijsko; da-sí je beg zdaj užé zeló težaven, a vender je še mogoč. Andrej Hofer ni slúšal zvestih prijateljev; ni se dal pregovoriti, da bi zapustil toliko mu priljubljene domače goré, češ, da ga

Tirolcev ne bode nihče izdal. A ni pomislil, da se med njimi lahko najde tudi kak Judež Iškarjot!

Užé je bival Andrej Hofer tukaj kake štiri tedne, kar pribeži nenadoma necega dné k njemu njegova žena s sinkom v naročji. Sovražnik je zavohal njeno stanovanje. Le po izdajici je mogel to zvedeti. Komaj je zbežala še o pravem času. S tem je bila pa tudi odkrita njegova zvijača z listi. Bati se je bilo, da Francozi zasledé njeno bivališče.

Bilo je okolo novega leta 1810. Debel sneg je zapadel goré in plan. Na beg o tem času niti misliti več ni bilo, ker so bili gorski poti zamedéni; cest bi se bilo treba izogibati. Nek slaboglasen Pasajerc, Peter Rafel, prišel je po naključji blizu Hoferjevega skrivališča. Od daleč zapazi, da se vzdiguje dim iz planinske koče. Radovednost ga žene videti, kdo pač v trdej zimi biva tukaj notri. Ko v kočo stopi in zagleda Andreja Hoferja, prešine peklensk smeh njegovo lice. Andrej Hofer se je jako ustrašil tega človeka, kajti poznal ga je dobro in znal je, da je pripravljen za denar storiti vse, ter mu ni upati. Andrej Hofer ga spomni mnogih dobrot, katere je prejel užé v njegovej hiši, tudi mu dá mnogo denarjev in ga prosi, naj nikar ne pové nikomur kaj o njegovem bivališči, ter ga naj nikar ne izdá Francozom. Hudobnež je na videz Hoferju res obljubil, da ne bode živej duši črhnil o njegovem bivališči. Plemeniti Andrej Hofer sicer ni držal mnogo na njegove besede, in bil bi se ga lahko znebil drugim načinom, ker je bil v njegovih rokah, a kaj takega storiti njemu ni pripustila vest.

Kakor je Andrej Hofer slutil, takó se je tudi zgodilo. Komaj je prišel hudobnež v dolino, pripovedoval je povsod, da vé za bivališče And. Hoferja, — in naposled naznani tudi francoskemu generalu Huardu v Meranu. V noči 29. januarja pošlje francoski general trôpo vojakov na Planine, da bi poiskali bivališče Andreja Hoferja. Izdajica jim je sam kazal pot. Po velikih težavah in trudapolnem potu — debel sneg je bil namreč zapadel — prišli so proti jutru do planinske koče. Obstopili so jo vojaki od vseh strauí. V njej je bilo še vse tiho in mirno, kajti spali so še vsi sladkó, ne nadejaje se, da je izdajica užé pred vrati. Šum in ropot okolo koče zbudi spijoče. Andrej Hofer odpre vrata in stopi na prag, da bi videl, kaj je. Ko ugleda oboroženo množico, precej spozná, kaj poméni — in velik strah se ga polasti. Vender ne izgubi poguma ter vpraša s krepkim glasom: „Kdo uméje nemški?“ Ko poveljnik kardela naprej stopi, reče mu: „Kaj ne, prišli ste po Andreja Hoferja! Dà, jaz sem; storite z menoj, kar vam drago! Za ženo in otroka in pa za tega-le mladega možá — pokazal je svojega tajnika — prosim milosti, ker so nedolžni.“

Nató vojaki povežejo vse ter povezane na sneg položé. Vse se je stikalo okolo Hoferja ter mu ruvalo lasé iz njegove dolge brade, češ, da pokazemo domá, da smo bili nazoči, ko je bil „bradati“ ujet. Vojaki so preiskali tudi njegovo stanovanje in so odnesli vse, kar se je odnesti dalo.

X. Andreja Hoferja poslednji dnevi.

V tem se je bila užé razširila po Pasajerskej dolini žalostna vest, da je hudobnež izdal Andreja Hoferja, in da je bil po noči vjet.

Iz vseh krajev so se zbirale množice, da še jedenkrat vidijo vrlega domorodca. Vse je obžalovalo od srca žalostno osodo blazega možá ter preklinjalo izdajico in mu pretilo. In istinito! izdajalcu ni bilo več živeti na Tirolskem. Moral se je preseliti na Bavarsko, kjer je užival plačilo za izdajstvo najvrlejšega domoljuba.

Hrabri mož in domoljub, Andrej Hofer, se je popolnem udal žalostnej osodi in božjej volji. Vojaki so ga peljali naravnost v Meran, kjer so se bili generali užé zbrali, da ga zaslišijo. Pri prvem zaslišanji je And. Hofer brez ovinkov povedal, „da je sicer on osnoval na Tirolskem ustajo, a na povelje avstrijskega cesarja Franca; ko je bil pa mir sklenjen, prisilili so ga ljudje, da je zopet sklical brambovce, ker so mu s smrtjo pretili.“

Iz Merana so ga odpeljali v Bocen, kjer se je za vselej poslovil od svoje zveste žene in sinka. Od tu so ga pa peljali z njegovim tajnikom na Laško v trdnjavo Mantovo.

Mej potoma proti Mantovi so necega večera prenočili v malem mestu Ali, ki leží na meji južnih Tirolcov. Zaradi nepazljivosti njegovih stražnikov je nastal ogenj v prenočišču. Andrej Hofer je bil prvi pri gašenji in je pomagal vrlo dobro. V tej zmešnjavi mu svetujejo naj zbeží, a ni hotel, češ, to bi bilo nepošteno. Od tega časa so ga še bolj spoštovali vojaki, ki so se mu poprej večkrat posmehovali zaradi pobožnosti in zaradi tega, ker ni hotel o postnih dnéh jesti mesá.

Za tega časa je bil poveljnik Mantovi general Bisson. Poznal je dobro Andreja Hoferja, vodjo Tirolskih brambovcov, ker se mu je bil moral udati pri prvem osvobojenji Tirolske. General je često obiskal Andreja Hoferja v ječi, razgovarjal se ž njim, in ker je poznal njegove izvrstne zmožnosti, prigovarjal mu je, naj stopi v službo Napoleonovo. Če to stori, ne bode si rešil le življenja nego dobil bode tudi službo, ki ne bode slabejša od poprejšne. A zvesti Andrej Hofer je zavrgel vse take ponudbe, rekoč, da hoče ostati zvest habsburškej rodovini in svojemu cesarju Francu, če mu je tudi zaradi tega smrt storiti.

Ko je bil Andrej Hofer prvič zaslišan pred vojaškim sodiščem, spoznal je takój, da ga bodo na smrt obsodili.

Francosko vojaško sodišče se je podvizalo z obsodbo, češ, da ne bi imel avstrijski cesar Franc več prilike in časa posredovati pri cesarji Napoleonu za svojega zvestega podložnika.

Vojaško sodišče se je zbralo v dan 19. februarja ter obsodilo Andreja Hoferja na smrt. Obsodba se naznani v Milan. Hitro pride potrjenje s pristavkom, da se ima v 24 urah izvršiti.

Andrej Hofer se ni kar nič prestrašil, ko so mu naznanili sodbo; kajti užé se je tega nadejal. Njegova jedina skrb mu je bila kot pobožnemu kristjanu, da se dobro pripravi na smrt. To zadnjo ljubav mu je skazal častitljivi župnik Manifesti, ki je izvrševal tudi njegova poslednja naročila.

V jutro — 20. februarja — pred svojo smrtjo je še pisal jako ganljiv list svojemu prijatelju na Tirolsko. V listu mu je naznanil svojo poslednjo voljo, poslovil se je od svojih znancev, opominjal in prosil svojo ženo in otroke, naj se udajo v voljo božjo ter naj nikar preveč ne žalujejo po njem. Priporočivši se jim v molitev, sklene list. „Z Bogom, goljufni svet! takó

lahko se mi zdi umreti, da mi še solza ne stopi v oči. Ob jedenajsteh uri danes odpotujem s pomočjo vseh svetnikov in svetnic božjih k Bógu!“

Ko je odbila ura jedenajst, odpeljali so častniki Andreja Hoferja na kraj, kjer mu je umreti. S križem v roci in trdnih korakov je stopal plemeniti mož na morišče. Prišedši na mesto, vstopijo se vojaki v čveteroogelnik, Andrej Hofer stopi v sredo pozdravljajoč na desno in levo. Podajo mu beli robec, naj si ž njim zaveže oči in poklekne; a ni hotel. „Stojéč,“ rekel je, „hočem izročiti svojo dušo v roke Onega, pred čegar licem stojim!“

Še jedenkrat zavpije z močnim glasom: „Živijo, cesar Franc!“ — ozrè se k nebu, pomôli še nekaj trenotkov, — potem pa namigne vojakom, naj se pripravijo in sam s krepkim glasom zapové: „Ustrelíte!“

Prvih šest strelav je zeló slabo zadelo vrlega možá; zgrudil se je le na koleno in roko ter vzdihnil: „Umejete jako slabo streljati!“ Drugih šest strelav ga je sicer podrlo na tla, vendar se je hotel še skloniti. Še le pri 13. strelu, ko ga je zadela krogla v glavo, izdihnil je svojo plemenito dušo.

Kakor v boji, takó je tudi poslednji trenotek gledal brez strahú v smrt; kajti bil si je svest, da se je bojeval za sveto stvar: za prostost in svobodo sv. vere in predrage mu domovine!

Mrtvo truplo so vojaki odnesli v farno cerkev sv. Mihaela, položili ga na mrtvaški oder, da se opraviijo zanj navadne mrtvašnice, kakor je bil sam naročil. Potem so truplo na tihem pokopali.

Šentmihelski župnik mu je postavil spominek z napisom: Qui giace la spoglia del fù Andrea Hofer, detto general Barbone, Commandante supremo delle milizie del Tirolo, fucilato in questa fortezza nel giorno 20. feb. 1810, sepolto in questo luogo. (Tukaj počiva truplo rajncega Andreja Hoferja, ki se je imenoval tudi general Barbone (bradati), vrhovnega poveljnika Tirolskih brambovcev, ki je bil usmrten v tej trdnjavi 20. feb. 1810. l. in pokopan na tem kraju. —

Celih trinajst let je ostalo truplo A. Hoferja v ptujej deželi. Leta 1823. pa so odnesli tirolski lovci, vračajoč se iz Laškega, njegove ostanke v domovino, kjer so jih pokopali zeló slovesno v dvornej cerkvi glavnega mesta Tirolske.

Cesar Franc je svojemu zvestemu podložniku postavil krasen spomenik iz belega mramora. Na podolgastem čveteroogelniku stoji preko 2 metra visoka podoba Andreja Hoferja v narodnej obleki, s puško preko rame, držeč v roci tirolsko zastavo, z odkrito glavo in k nebu povzdignjenimi očmi. Poleg njega na levi je tirolski grb, a na desni širokokrajavi klobuk. Podnožje kinča bareljif, predstavljajoč Andreja Hoferja, ki priseza z brambovci, da se bode bojeval za domovino do zadnjega možá.

Tudi je podelil cesar Franc Hoferjeveji družini plemstvo ter skrbel za-njo prav po očetovski.

Leta 1867. so obhajali Tirolci stoletnico A. Hoferjevega rojstva z veliko svečanostjo ter so položili temelj in kamen za krasno kapelo presveteга Jezusovega srca na njegovem rojstnem kraju.

P. F. H.

Razne stvari.

Ravno pred tiskom današnjega lista došla nam je prežalostna vest, da je velečastiti gospod profesor

Dr. Janez Bleiweis vitez Trsteniški,

Ljubljeneo in vodja slovenskega národa danes 29. novembra ob pólu 1. uri po noči mirno v Gospodu zaspal.

Po toliko hrabrem in mnogozaslúžnem možu za našo mило domovino žaluje ves Slovenski národ.

Boži mu večén opomin!

(Prebivalstvo vsega sveta) šteje 1.455.000.000 duš. Vsako leto priraste okoli 16 milijonov duš.

(Globus) imenujemo umeteljno narejeno oblo (kroglo), ki nam v jako majhenej méri predstavlja podobo naše zemlje. Skozi središče te oble je potegnena dratena šibka, ki nam predstavlja zemeljsko os, okoli katere se zemlja vrti. Skrajni točki zemeljske osi se imenujete tečaja; po tem takem imamo dva tečaja: severni in južni tečaj. Črta, ki je jednako daleč od obeh tečajev potegnena okoli zemlje, imenuje se ravník (aequator), ki deli zemljo v dve polobli — v južno in severno.

Slovstvene novice.

* Prvi poduk. Navod za podučevanje na najnižji stopinji národne šole z ozirom na Razinger-Žumerjev Abecednik za slovenske ljudske šole. Sestavil Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem. V Ljubljani 1882. 8°. 116 str. — Takó se zove

slovenskim ljudskim učiteljem zelo potrebna in uže dolgo pričakovana knjiga, ki je ravno kar prišla v tiskarnici in zalógi Ig. pl. Kleinmayr-ja & Fed. Bamterga v lepej obliki na svitlo. Cena knjigi je 60 kr., s poštnino vred 65 kr. To knjigo živo priporočamo vsem slovenskim učiteljem v učni pripomoček.

* Mladi samotár. Povest. Spisal Kristof Šmid, poslovenil P. Adolf Mayr. 16° 82 str. — To je náslav najnovejšej knjižici za našo slovensko mladino, ki je prišla v založbi J. Blaznikovih naslednikov v Ljubljani na svitlo. Knjižica je prav okusno natisnena in ima spredaj lično podobo. Mi to knjižico z velicim veseljem pozdravljamo, nadajajoč se, da skoraj dobimo vsega Kristofa Šmida v slovenskem prevodu. Nobena šolska knjižnica ne bi smela biti brez te mične knjižice. Cena jej je 15 kr.

Vabilo k naročbi.

Vse naše dosedanje čast. gg. naročnike prav uljudno prosimo, da bi naročnino za prihodnje leto takój obnovili, da bomo znali primerno število „Vrtca“ privéčiti. „Vrtec“ stoji za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr.

Ured. „Vrtčevo.“

mesni trg štev. 9 v Ljubljani.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr.; za pol leta 1 gl. 30 kr. Napl: Uredništvo „Vrtčevo.“ mesni trg, štev. 9 v Ljubljani (Lalbach).

Izdatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšić**. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.